

جمهوری اسلامی ایران
وزارت علوم، تحقیقات و فناوری
شورای عالی برنامه‌ریزی

مشخصات کلی برنامه و سرفصل دروس
دوره کارشناسی ارشد نهج البلاغه

با ۳ گرایش:

- ۱- اخلاق و تربیت فردی و اجتماعی
- ۲- اجتماعی، سیاسی و حقوق عمومی
- ۳- اصول‌الدین و معارف علوی

گروه علوم انسانی

کمیته علوم تربیتی

در جلسه ۳۳۵ (فوق‌العاده) شورای سرپرستان مورخ ۱۳۸۰/۷/۱ که در ادامه
جلسه ۴۱۴ شورای عالی برنامه‌ریزی تشکیل شد به تصویب رسید.

بسم الله الرحمن الرحيم

برنامه آموزشی دوره کارشناسی ارشد نهج البلاغه

گروه: علوم انسانی
رشته: نهج البلاغه
دوره: کارشناسی ارشد

کمیته تخصصی: علوم تربیتی
گرایش: ۱- اخلاق و تربیت فردی و اجتماعی
۲- اجتماعی، سیاسی و حقوق عمومی، ۳- اصول الدین و معارف علوی
کد رشته:

شورای عالی برنامه ریزی در جلسه ۳۳۵ (فوق العاده) شورای سرپرستان مورخ ۱۳۸۰/۷/۱ که در ادامه جلسه ۴۱۴ شورای عالی برنامه ریزی تشکیل شد براساس طرح پیشنهادی گروه علوم انسانی برنامه آموزشی دوره کارشناسی ارشد نهج البلاغه را در سه فصل (مشخصات کلی، برنامه و سرفصل دروس) به شرح پیوست تصویب کرد و مقرر می دارد:

ماده ۱) برنامه آموزشی دوره کارشناسی ارشد نهج البلاغه از تاریخ تصویب برای کلیه دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی کشور که مشخصات زیر را دارند لازم الاجرا است.
الف: دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی که زیر نظر وزارت علوم، تحقیقات و فناوری اداره می شوند.

ب: مؤسساتی که با اجازه رسمی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری و براساس قوانین، تأسیس می شوند و بنابراین تابع مصوبات شورای عالی برنامه ریزی می باشند.
ج: مؤسسات آموزش عالی دیگر که مطابق قوانین خاص تشکیل می شوند و باید تابع ضوابط دانشگاهی جمهوری اسلامی ایران باشند.

ماده ۲) این برنامه از تاریخ ۱۳۸۰/۷/۱ برای دانشجویانی که از این تاریخ به بعد وارد دانشگاه می شوند لازم الاجرا است.

ماده ۳) مشخصات کلی، برنامه درسی و سرفصل دروس دوره کارشناسی ارشد نهج البلاغه با سه فصل مشخصات کلی، برنامه و سرفصل دروس برای اجرا به معاونت آموزشی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری ابلاغ می شود.

رای صادره جلسه ۳۳۵ (فوق العاده) شورای سرپرستان مورخ ۱۳۸۰/۷/۱،
(ادامه جلسه ۴۱۴ شورای عالی برنامه ریزی)
در خصوص برنامه آموزشی دوره کارشناسی ارشد نهج البلاغه

۱) برنامه آموزشی دوره کارشناسی ارشد نهج البلاغه با ۳ گرایش: ۱- اخلاق و تربیت فردی و اجتماعی، ۲- اجتماعی، سیاسی و حقوق عمومی، ۳- اصول الدین و معارف علوی که از طرف گروه علوم انسانی پیشنهاد شده بود، با اکثریت آراء به تصویب رسید.

۲) این برنامه از تاریخ تصویب قابل اجرا است

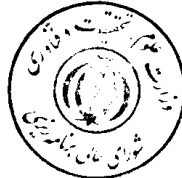
رای صادره جلسه ۳۳۵ (فوق العاده) شورای سرپرستان مورخ ۱۳۸۰/۷/۱، در خصوص برنامه آموزشی دوره کارشناسی ارشد نهج البلاغه صحیح است، به مورد اجرا گذاشته شود.

دکتر مصطفی معین
وزیر علوم، تحقیقات و فناوری

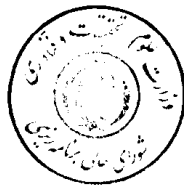
دکتر علی شریعتمداری
رئیس گروه علوم انسانی

رونوشت: به معاونت محترم آموزشی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری
خواهشمند است به واحدهای مجری ابلاغ فرمایید.

دکتر سید محمد کاظم نائینی
دبیر شورای عالی برنامه ریزی

فصل اول:
مشخصات کلی برنامه

بسمه تعالی

مشخصات دوره کارشناسی ارشد نهج البلاغه

مقدمه:

پیروزی شکوهمند انقلاب اسلامی ایران موجب بارورشدن فرهنگ و رشد تربیت اسلامی در کشور گردید. ارتقاء دانش و تربیت انسان (تعلیم و تزکیه) که از اهداف انبیاء و اولیاء الهی و به تبع آن هدف اصلی انقلاب اسلامی است، موجب شد که راه کارهای دستیابی به این هدف مقدس نیز مورد بررسی و تجزیه و تحلیل قرار گیرد و از این رو کتاب مقدس نهج البلاغه و رهنمودهای عملی آن به عنوان دستورالعمل در متن زندگی انسان ها وارد شود و از آن جا که بهترین راه ارتقاء علمی و تعمیم فرهنگ، پرورش نیروهای متخصص در مراکز آموزش عالی کشور است، براین اساس برنامه آموزشی دوره کارشناسی ارشد نهج البلاغه ارائه می گردد

۱. هدف:

- ۱-۱. ایجاد زمینه مناسب در جامعه در رابطه با گسترش فرهنگ علوی به خصوص نهج البلاغه.
- ۱-۲. داشتن زمینه مناسب جهت تحلیل و بررسی دوران حضرت امیر و بنی امیه و بنی عباس و آشنایی علمی دانشجویان با مبانی مکتب تشیع.
- ۱-۳. توانایی تدریس علوم و معارف در مدارس و در دانشگاه ها و سایر مراکز علمی.
- ۱-۴. توانایی تجزیه و تحلیل و نقد وقایع، برنامه ها و تولیدات تبلیغی و فرهنگی و ارائه رهنمودهای مناسب براساس معارف الهیه و متناسب با فرهنگ علوی و مقتضیات زمان و مکان.
- ۱-۵. توانایی موضع گیری مناسب در مسائل اخلاقی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی در چهارچوب برنامه ریزی و اجرا امر به معروف و نهی از منکر براساس احکام الهی.
- ۱-۶. توانایی تدوین، تنظیم، نقد و بررسی کتب درسی مربوط به معارف اسلامی در مدارس و مراکز آموزش عالی.
- ۱-۷. طرح و تدوین چهارچوب جهت تحقیق مباحثی چون مدیریت، اقتصاد، جامعه شناسی، روانشناسی، علوم تربیتی، ادبیات فارسی و عربی، حقوق، علوم سیاسی مستنبطه از کلام امیر.
- ۱-۸. توانایی تدوین و برنامه ریزی علمی در امور فرهنگی در کشور (به صورت کلان) به عنوان مثال مستشاری در مجلس شورای اسلامی و سایر نهادهای ذیربط.

۲. طراحی دوره و شکل نظام:

ضوابط آموزشی دوره کارشناسی ارشد طبق آیین نامه های مصوب وزارت علوم تحقیقات و فن آوری می باشد.

شرایط ورود به دوره کارشناسی ارشد رشته نهج البلاغه:

دانشجویان این مجموعه به لحاظ این که می بایست دارای اطلاعات وسیع از نهج البلاغه و معارف اسلامی و تاریخ اسلام و هم مطالعات نسبتاً جامعی از ادبیات عرب و فارسی داشته باشند و تاثیر نهج البلاغه بر زبان و فرهنگ و ادب فارسی و عربی غیر قابل انکار می باشد، لذا کلیه دانشجویان رشته های علوم انسانی مطابق ضوابط وزارت علوم و یا در صورت موفقیت در آزمون ورودی (کنکور عمومی) سازمان سنجش، می توانند در این رشته ادامه تحصیل دهند. بنابراین دانشجویان این دانشکده باید از موسسات آموزش عالی کشور یا از سایر کشورها که مورد تایید وزارت علوم، تحقیقات و فناوری می باشد دانشنامه لیسانس در رشته هایی که متناسب با رشته نهج البلاغه می باشد دریافت کرده باشند.

موارد امتحانی در آزمون ورودی عبارتند از:

- ادبیات عرب خاصه صرف و نحو در حد جلد سوم مبادی العلوم العربیه تالیف رشید شرتونی
- بلاغت در حد جواهر البلاغه هاشمی
- تاریخ اسلام تا اواخر دوره بنی عباس
- تاریخ کامل زندگی حضرت امیر
- تفسیر قرآن و علوم قرآنی
- علوم الدراییه و حدیث شناسی

۳. برنامه دوره:

طول مدت لازم برای اتمام این دوره در حالت متعارف دوسال بوده و حداقل و حداکثر مدت مجاز برای این دوره مطابق آیین نامه دوره کارشناسی ارشد می باشد. نظام آموزشی آن واحدی بوده و دروس نظری و سمینار و پایان نامه در چهار نیمسال قابل ارائه می باشد. زمان هر نیمسال مطابق ضوابط وزارت علوم بوده و مدت تدریس یک واحد درسی نظری شانزده ساعت و چنانچه عملی باشد سی و دو ساعت در هر ترم است.

تعداد واحدهای درسی برای این رشته تحصیلی به شرح زیر است:

۲۲ واحد درسی نظری	دروس الزامی مشترک
۶ واحد درسی نظری	دروس تخصصی برای هر گرایش
۴ واحد	پایان نامه
۳۲ واحد درسی	جمع کل

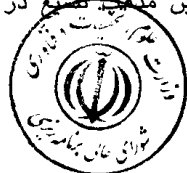
۴. نقش و توانایی:

دانش آموختگان این دوره با گذراندن دروس لازمه و کسب تخصص در زمینه مبانی اعتقادی، حقوقی و اخلاقی اسلام، براساس کاملترین منبع غنی معارف الهی بعد از قرآن کریم یعنی نهج البلاغه می توانند مبلغین شایسته ای برای اسلام و تشیع در مراکز آموزشی و پژوهشی داخل و خارج کشور باشند و فرهنگ علوی را به نحو شایسته ای ترویج نمایند.

۵. ضرورت و ارجحیت:

با توجه به فرموده پیامبر گرامی اسلام(ص) که قرآن ثقل اکبر و عترت ثقل کبیر شمرده شده و با عنایت به این که همه قوانین فردی و اجتماعی اسلام و احکام حقوقی و معارف عقلی به صورت اجمال در قرآن آمده است و تفصیل آن به عهده پیامبر(ص) و سپس عترت طاهره او نهاده شده است و از آن جا که نهج البلاغه یکی از منابع عمیق بیان تفصیلی دستورات قرآنی است اهمیت تاسیس این دوره برای تبیین دقیق معارف الهی از دیدگاه بزرگترین شخصیت عالم خلقت بعد از پیامبر اکرم(ص)، ضروری به نظر می رسد.

هم چنین اشاعه و ترویج فرهنگ تشیع و ارتقا فرهنگ شیعیان در جهان اسلام، بلکه در کل جهان از مسائل دیگری است که اجرای چنین دوره ای را به منظور تربیت مبلغین منزه تشیع در جهان ضروری می نماید.

عناوین و ضرایب دروس آزمون

ضریب	مواد امتحانی
۱	۱- ادبیات عرب خاصه صرف و نحو درحد جلد سوم مبادئ الطوم العربیه
۱	۲- بلاغت درحد جواهر البلاغه هاشمی
۱	۳- تفسیر قرآن و علوم قرآنی
۱	۴- علوم الدرایه و حدیث شناسی
۱	۵- تاریخ کامل زندگی حضرت امیر
۱	۶- تاریخ اسلام تا اواخر دوره بنی عباس

فصل دوم:
جداول دروس

الف- دروس الزامی مشترک برای تمام گرایش های رشته نهج البلاغه:

ردیف	نام درس	تعداد واحد	نوع واحد	واحد ساعت	ساعات	پیشنیاز
۱	متون ادبی در راستای نهج البلاغه	۲ واحد	نظری	۱۶	۳۲	ندارد
۲	علوم بلاغی	۲ واحد	نظری	۱۶	۳۲	ندارد
۳	نقد ادبی	۲ واحد	نظری	۱۶	۳۲	ندارد
۴	نحو کاربردی	۲ واحد	نظری	۱۶	۳۲	ندارد
۵	تاثیر نهج بر ادب فارسی	۲ واحد	نظری	۱۶	۳۲	ندارد
۶	تاریخ تمدن	۲ واحد	نظری	۱۶	۳۲	ندارد
۷	تاریخ تحلیلی حضرت امیر(۱)	۲ واحد	نظری	۱۶	۳۲	ندارد
۸	تاریخ تحلیلی حضرت امیر(۲)	۲ واحد	نظری	۱۶	۳۲	تحلیلی ۱
۹	تاریخ سیاسی و اجتماعی اسلام تا سال ۴۱۱ هـ ق	۲ واحد	نظری	۱۶	۳۲	تحلیلی ۱ و ۲
۱۰	علوم نهج البلاغه (۱)	۲ واحد	نظری	۱۶	۳۲	ندارد
۱۱	علوم نهج البلاغه (۲)	۲ واحد	نظری	۱۶	۳۲	علوم نهج البلاغه (۱)
جمع واحدها		۲۲ واحد				

ب- دروس اختصاصی رشته نهج البلاغه، گرایش اخلاق و تربیت فردی و اجتماعی:

ردیف	نام درس	تعداد واحد	نوع واحد	واحد ساعت	ساعات	پیشنیاز
۱	فلسفه اخلاق	۲ واحد	نظری	۱۶	۳۲	تمام دروس الزامی مشترک
۲	علم اخلاق و سیری در تاریخ آن	۲ واحد	نظری	۱۶	۳۲	تمام دروس الزامی مشترک
۳	سیستم اخلاقی و ریشه های اخلاق در نهج البلاغه	۲ واحد	نظری	۱۶	۳۲	تمام دروس الزامی مشترک
۴	پایان نامه	۴ واحد				تمام دروس الزامی مشترک
جمع واحدها		۱۰ واحد				

د- دروس اختصاصی رشته نهج البلاغه گرایش اصول الدین و معارف علوی:

ردیف	نام درس	تعداد واحد	نوع واحد	واحد ساعت	ساعات	پیشنیاز
۱	توحید	۲ واحد	نظری	۱۶	۳۲	تمام دروس الزامی مشترک
۲	نیوت و امامت	۲ واحد	نظری	۱۶	۳۲	تمام دروس الزامی مشترک
۳	معاد	۲ واحد	نظری	۱۶	۳۲	تمام دروس الزامی مشترک
۴	پایان نامه	۴ واحد				تمام دروس الزامی مشترک
جمع واحدها		۱۰ واحد				

ج- دروس اختصاصی رشته نهج البلاغه، گرایش اجتماعی، سیاسی و حقوق عمومی:

ردیف	نام درس	تعداد واحد	نوع واحد	واحد ساعت	ساعات	پیشنیاز
۱	حقوق و علوم سیاسی	۲ واحد	نظری	۱۶	۳۲	تمام دروس الزامی مشترک
۲	مدیریت	۲ واحد	نظری	۱۶	۳۲	تمام دروس الزامی مشترک
۳	اقتصاد	۲ واحد	نظری	۱۶	۳۲	تمام دروس الزامی مشترک
۴	رساله	۴ واحد				تمام دروس الزامی مشترک
جمع واحدها		۱۰ واحد				

فصل سوم:
سرفصل دروس

سرفصل دروس
مشترک
رشته نهج البلاغه

متون ادبی در راستای نهج البلاغه

پیش نیاز ندارد

نظری

دو واحد درسی

هدف :

آشنایی دانشجویان با متون نظم و نثر تا پایان دوره عباسی و بررسی آثار آنها .

سرفصل دروس :

الف - آشنایی با متون نظم شعری که مستقیماً تحت تأثیر نهج البلاغه قرار گرفته اند ، از جمله : ابوطیب متنبی ، ابونواس ، ابوتمام ، فرزدق ، سید رضی ...
ب - آشنایی با متون نثر خلفاء و امراء و دواوینی که تحت تأثیر نهج البلاغه قرار گرفته اند از جمله : حجاج ، زیاد ابن ابیه ، عبدا... زبیر ، عمر ابن عبدالعزیز ، ابن نباته ، الصابی ، جاحظ ، میرد ، عبدا... مقفع ، ابن قتیبه ...

منابع اصلی :

دواوین شعراء ، شرح ابن ابی الحدید ، الغدیر ، تأثیر نهج البلاغه علی الادب العربی ، البیان و التبیان ، العمده ابن رشیق ، ادب الکاتب ، الکافی فی اللغه (میرد) .

هدف :

آشنایی مستقیم با موارد بلاغی نهج البلاغه

سرفصل دروس :

علم بیان ، تشبیه و انواع آن ، حقیقت و مجاز ، استعاره و اقسام آن ، کنایه ، علم معانی ،
خبر و انشاء و احکام آن ، احوال مسند و مسندالیه ، تقدیم و تأخیر مسند و مسندالیه و
احکام مربوطه قصرو احکام آن ، فصل و وصل ، ایجاز و اطناب و مساوات ، بدیع ، طباق ،
جناس ، سجع ، موازنه ، لزوم ، مالایزم ، مقابله ، استطراد ، استدراج ، تقسیم ، اقتباس ،
استماله ، اغراق و مبالغه .

منابع اصلی :

شرح ابن ابی الحدید - بهج الصباغه - جلوه های بلاغت - مختصر تفتازانی - منهاج البراعه
خویی - جواهر البلاغه

منابع فرعی :

اسرار البلاغه ، دلائل اعجاز ، اساس البلاغه زمخشری ، مطول تفتازانی ، مختصر دسوقی .

دو واحد درسی نظری

نقد ادبی

هدف:

آشنایی دانشجویان با شیوه های نقد ادبی

سرفصل دروس:

مراحل نقد، تعریف هنر و تعهد، عناصر هنر (تخیل، تصویر، عاطفه، آهنگ، اسلوب)

انواع هنر:

(شعر، نثر و نمایشنامه، خطبه، خاطره، مقاله نویسی) نقد و گرایشهای مربوطه (اجتماعی، روایی تاریخی)
انواع خطب، انواع کتب، انواع رساله، وصیتهای و مباحثی که مستقیماً با نهج البلاغه در ارتباط است.

منابع:

النقد الادبی - سید قطب - الاسلام و الفن (دبستانی) - ابن ابی الحدید - اسهل النقد الادب العربی - عند العرب الحديث (محمد غنیمی هلال) - النقد الادبی (شوقی الضیف) - النثر الفنی (شقی ضیف).

نحو - کاربردی

۲ واحد درسی

هدف :

آشنایی دانشجو با مفاهیم کاربردی با استفاده از واژه ها و مفردات نهج البلاغه .

سرفصل دروس :

انتخاب متونی از نهج البلاغه و تجزیه و ترکیب آن با قواعد صرفی و نحوی .

۱- منابع شرح ابن ابی الحدید - منهاج البراعه خویی - فی ظلال نهج البلاغه - بهج الصباغه

۲- شرح ابن عقیل - مغنی البیب (تلخیص آقای معصومی) - النحو الوافی - خصائص ابن جنی

تأثیر نهج بر ادب فارسی

۲ واحد نظری

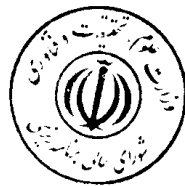
هدف:

آشنایی دانشجو با تأثیر نهج البلاغه بر ادب فارسی (نظم و نثر)
آشنایی با متون نظم و نثر شعرا و ادبایی که مستقیماً تحت تأثیر نهج البلاغه قرار گرفته اند.

به مانند: فردوسی - سعدی - حافظ - سنایی - مولوی و سایرین

منابع:

مقرر شد استاد این رشته با آقای دکتر شهیدی هماهنگ و کتاب شرح مثنوی متعلق به دکتر شهیدی.

تاریخ تمدن

۲ واحد نظری

هدف :

آشنایی دانشجو با شرایط فرهنگی و ادبی و سیاسی و اجتماعی در این برهه به لحاظ اوج تمدن اسلامی و پیدایش و تألیف نهج البلاغه توسط شریف الرضی و بررسی کتابخانه ها، مساجد، مدارس، کتب تألیف شده، تعلیم و آموزش .

الحضاره الاسلامیه - الفخری ابن مطلقى - تاریخ تمدن جرجی زیدان - تاریخ ابن اثیر - البدايه و النهايه - ابن کثیر - تاریخ بغداد - مقدمه ابن خلدون .

۲ واحد درسی نظری

تاریخ تحلیلی حضرت امیر: (۱)

دوران زندگی حضرت امیر از ولادت تا وفات پیامبر اکرم (ص)

هدف:

آشنایی دانشجو با سیره حضرت امیر و آشنایی با اوضاع سیاسی و اجتماعی از بدو تولد تا ارتحال نبی مکرم اسلام.

تاریخ تحلیلی حضرت امیر (۲) ۲ واحد نظری

پیشنیاز: تاریخ تحلیلی (۱)

الف - دوران خلفا
ب - دوران زمامداری حضرت

هدف:

آشنایی دانشجو با زندگی حضرت امیر از وفات پیامبر به بعد شامل:

دوران خلفا:

شامل هدایت و ارشادات و موضع گیری های سلبی و ایجابی و خدمات حضرت به خلفا
دوران حکومت خود که باید به نحو مستوفی بحث گردد.

منابع اصلی:

سیره ابن هشام - اعیان الشیعه - مروج الذهب - تاریخ یعقوبی - جمل شیخ مفید - صفین
ابن مزاحم - غارات ثقفی .
فرعی: ابن ابی الحدید - الغدیر - الکامل فی التاریخ - طبقات الکبری - اعیان الشیعه .

تاریخ سیاسی اجتماعی اسلام تا سال ۴۱۱ هـ ق - ۲ واحد درسی

پیشنیاز: تحلیلی او ۲

هدف:

آشنایی دانشجو با تاریخ سیاسی تا ۴۱۱ هجری قمری به لحاظ سیاسی و اجتماعی مورد ارزیابی قرار گیرد تا لحاظهای آن مد نظر مدقق و مفسر قرار گیرد.

تواریخ اسلامی:

تاریخ طبری - تاریخ ابن اثیر - تاریخ یعقوبی - سیره ابن هشام

هدف :

آشنایی با روشهای تحقیق و منابع و مآخذ و مجموعه اطلاعات لازم در مورد نهج البلاغه . شناخت زمان و مکان در راستای ایراد خطب و شأن ایراد اختلاف نسخ ، مراجعه به کتب خطی بررسی ایرادات و تشکیکات و رد آنها ، صور خطابه حضرت ، مستدرکات و بررسی اصحاب و اشخاص حضرت امیر و سایر ائمه که قبل از سید رضی اقدام به تدوین و جمع آوری خطب حضرت امیر نموده اند .

منابع اصلی :

شرح ابن ابی الحدید - مصادر نهج البلاغه - نهج السعاده - تمام نهج البلاغه - استناد نهج البلاغه - تاریخ طبری - صفین - جمل - ارشاد - غارات ثقفی - کامل ابن اثیر .

۲ واحد درسی

علوم نهج البلاغه (۲)

پیشنیاز: علوم نهج البلاغه (۱)

هدف:

رابطه قرآن با نهج البلاغه - بررسی تفاسیر قرآنی و علوم آن از نظر نهج البلاغه - تاریخ و علوم وابسته حدیث و کلام و فلسفه الهی از دیدگاه حضرت امیر و نهج البلاغه .

منابع اصلی:

شرح ابن ابی الحدید - بهج الصباغه - شرح راوندی - شرح ابن میثم و سایر شروح دیگر -
رابطه قرآن با نهج البلاغه .

منابع فرعی: شرح علامه جعفری - اندیشه اقتصادی - مدیریت در نهج البلاغه .

سرفصل دروس اختصاصی
گرایش اخلاق
و تربیت مردمی و اجتماعی

گرایش اخلاق و تربیت فردی و اجتماعی

۶ واحد نظری

هدف :

آشنایی دانشجو با ریشه های اخلاقی و تربیتی در نهج البلاغه و ارتباط تنگاتنگ مباحث اخلاقی با تمام حوزه های علوم انسانی .

۱- فلسفه اخلاق ۲ واحد نظری

شامل مباحث مطروحه در فلسفه اخلاق ، جستجو برای پاسخ سؤالات مطروحه در این مبحث از نهج البلاغه و متون دینی دیگر که شامل بحث های ارتباط اخلاق و دین ارتباط اخلاق با سایر حوزه های علوم انسانی فلسفه الزام به تکالیف اخلاقی

حقیقت تکالیف اخلاقی ریشه های اخلاق و نظایر آن

۲- عمل اخلاق و سیری در تاریخ آن ۲ واحد نظری

شامل مباحث مطروحه در اخلاق ، بررسی سیستمهای اخلاقی مثل اخلاق ارسطو و اپیکور ... تا عصر حاضر .

۳- سیستم اخلاقی و ریشه های اخلاق در نهج البلاغه : ۲ واحد نظری

شامل مبادی اخلاق در نهج البلاغه ، ریشه های رفتاری اخلاقی و مسائل اخلاقی مطروحه در نهج البلاغه .

**سرفصل دروس اختصاصی
گرایش اصول الدین
و معارف علوی**

هدف :

- ۱- مباحث مربوط به خداشناسی (شناخت مبدأ) راه شناسی (نبوت و امامت) مقصد شناسی (معاد) و به طور کلی مباحث کلامی و اعتقادی چه در عصر گذشته و در عصر حاضر (کلام قدیم و کلام جدید)
- ۱- توحید با خداشناسی ۲ واحد توحید با معرفت ا...
الف - خدا در فلسفه   ب - خدا در عرفان   ج - خدا در دین و در نهج البلاغه
امور عامه در مقدمات فلسفه و کلام و عدالت الهی و مباحث مربوط به آفرینش و رابطه جهان هستی با خدا (عام) ارتباط انسان با خدا (خاص) ، مفاهیم معرفت ا... و عبودیت
- ۲- نبوت و امام شناسی (راه شناسی) ۲ واحد
هدایت عامه : هدایت خاص - نبوت عامه : نبوت خاصه ، مبحث امامت از دیدگاه تاریخی و از دیدگاه کلامی و از منظر دینی (مقامات و جایگاه امام در هستی و معنی و مفهوم خلافت الهی
- ۳- معاد و مقصد شناسی ۲ واحد نظری
بررسی ابعاد مختلف معاد و مقصد شناسی ، خاصه از دیدگاه حضرت امیر و نهج البلاغه

سرفصل دروس اختصاصی
گرایش اجتماعی، سیاسی
و حقوق عمومی

۶ واحد نظری

گرایش اجتماعی و سیاسی و حقوق عمومی

۲ واحد نظری

۱- حقوق و علوم سیاسی

هدف:

آشنایی اجمالی با اصول کلی حقوق عمومی و مبانی سیاست، حقوق مردم، حقوق بشر و حقوق بشر روستایی، حقوق مقابل حکومت و مردم، روش برخورد با مخالفین (اپوزسیون) اعم از گروه های مسلح و غیر مسلح در نهج البلاغه

منابع:

الحقوق الانسانیة بین الاسلام و المجتمع المدني، دکتر محقق داماد، چاپ بیروت - الحکم والسیاسة - حکمت و اصول سیاسی اسلام آقای محمد تقی جعفری - اسلام و حقوق بشر آقای قربانی لاهیجی

۲ واحد

۲- مدیریت:

آشنایی اجمالی با علم و اصول کلی مدیریت و بررسی مباحث مدیریتی و چهارچوب آن در نهج البلاغه

۲ واحد نظری

۳- اقتصاد:

آشنایی اجمالی با اصول کلی اقتصاد و بررسی ریشه های اخلاق در اقتصاد و مباحث اقتصادی مطروحه در نهج البلاغه

هدف:

تحقیق و تتبع در یکی از موضوعات نهج البلاغه دانشجوی در نیمسال اول یا دوم سال دوم با تصویب گروه آموزشی، یکی از موضوعات نهج البلاغه با توجه به گرایش تخصصی خود را با راهنمایی و تأیید یک استاد انتخاب و تحقیق و تتبع می نماید، این تحقیق نباید از یکصد صفحه کمتر باشد و با همراه با منابع و مآخذ لازم باشد.

جلسه دفاع باید با حضور اساتید راهنما و مشاور که قبلاً از طرف گروه آموزش تعیین شدند باشد حداکثر مدت زمان لازم برای گذراندن رساله زمانی است که از طرف شورای عالی انقلاب فرهنگی برای این امر منظور گردیده است و حداقل مدت یک و نیم سال خواهد بود.

در خاتمه:

از بنیاد محترم نهج البلاغه و دانشگاه اهل بیت علیهم السلام که اهم فعالیت آن ها ترویج فرهنگ اسلام و تشیع در جهان می باشد و در این راستا با تهیه و تنظیم این برنامه آموزشی سعی و تلاش وافر مبذول داشته و براساس رهنمودهای مقام معظم رهبری و اساتید صاحب نظر، این مجموعه را تهیه و تنظیم نموده اند و هم چنین از مجمع جهانی اهل بیت علیهم السلام که این مهم را ساماندهی نموده است قدردانی می گردد.

تاریخ: ۱۳۷۳/۱۱/۲۳

شماره: ۲۳/۳۶۴۹

بیوست

بیت عالی

جمهوری اسلامی ایران
وزارت فرهنگ و آموزش عالی

حداقل و حداکثر واحدهای درسی در مقاطع مختلف آموزش عالی
(مصوبات جلسات ۲۹۱ و ۲۹۲ مورخ ۱۳۷۳/۱۰/۲۵ و ۱۳۷۳/۱۱/۹)

شورای عالی برنامه ریزی

شورای عالی برنامه ریزی به پیشنهاد گروههای برنامه ریزی و براساس بازنگری روی برنامههای آموزشی، حذف دروس ناموفق و واحدهای غیر ضرور و ادغام شاخهها در بعضی از رشتههای تحصیلی، حداقل و حداکثر واحدهای درسی مقاطع مختلف آموزش عالی را به شرح زیر تصویب کرد این مصوبات از تاریخ تصویب قابل اجرا است و به موجب آن مصوبات قبلی لغو میگردند.

۱- دورههای کارشناسی حداقل ۶۷ و حداکثر ۷۲ واحد
۲- دورههای کارشناسی حداقل ۱۳۰ واحد و حداکثر ۱۳۵ واحد (برای رشتههای مختلف فنی و مهندسی حداکثر ۱۴۰ واحد)

۳- دورههای کارشناسی ناپیوسته حداقل ۶۵ و حداکثر ۷۰ واحد

۴- دورههای کارشناسی ارشد ناپیوسته حداقل ۲۸ و حداکثر ۳۲ واحد (که از این تعداد ۴ تا ۱۰ واحد اختتامی به پایان نامه دارد).

۵- دورههای کارشناسی ارشد پیوسته حداقل ۱۷۲ و حداکثر ۱۸۲ واحد

۶- دورههای دکتری Ph. D. حداقل ۴۲ و حداکثر ۵۰ واحد (که از این تعداد ۱۶ تا ۲۰ واحد می تواند اختتامی به رساله داشته باشد).

در این صورت:

الف: گروههای برنامه ریزی موظف اند کلیه برنامههای مصوب رشتههای مربوط به خود را بررسی کرده و با حذف واحدهای غیر ضرور، سقف واحدها را در مقاطع مختلف تحصیلی به سطح تعیین شده فوق کاهش دهند.

ب: این تقلیل واحدها و برنامههای جدید برای دانشجویان ورودی سالهای تحصیلی ۱۳۷۳-۷۴ و بعد از آن قابل اجرا است.

ج: دانشجویان ورودی قبل از ۱۳۷۳ نیز میتوانند وضعیت تحصیلی خود را با برنامه جدید تطبیق دهند، در این صورت تطبیق واحدها و دروس با برنامههای جدید حسب مورد برعهده شورای آموزشی گروه یا کمیته تحمیلات تکمیلی آن مؤسسه ذیصلاح است.

رای صادره جلسات ۲۹۱ و ۲۹۲ شورای عالی برنامه ریزی در خصوص تقلیل واحدهای درسی در مقاطع مختلف تحصیلی صحیح است به هرگاه اجرا گذارده شود.

دکتر سید محمد فرهاها شعی کلپایگانی

وزیر فرهنگ و آموزش عالی

رونوشت: معاونت محترم آموزشی وزارت فرهنگ و آموزش عالی
معاونت محترم وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
و رئیس محترم دانشگاه آزاد اسلامی
خواهشمند است به واحدهای مجری ابلاغ فرمائید.

سید محمد کاظم نائینی

۳۱۹

مدیر شورای عالی برنامه ریزی

جمهوری اسلامی ایران
وزارت فرهنگ و آموزش عالی

بسم الله

تاریخ ۱۳۷۴/۱۱/۲۵

شماره ۱۱۳/۲۶۶۳

دستور العمل اجرایی موضوع کاهش سقف واحدهای درسی
دوره‌های کاردانی، کارشناسی و کارشناسی ارشد
مصوب جلسه ۲۹۲ شورای عالی برنامه ریزی مورخ ۱۳۷۴/۱۱/۲۳

- ۱- گروه‌های برنامه ریزی موظفند حداکثر ظرف مدت ۶ ماه برنامه‌های مصوب مربوط به خود را بازنگری کرده و سقف واحدها را تا حد مجاز کاهش دهند.
- ۲- برنامه‌های اصلاح شده از تاریخ ابلاغ، برای دانشجویانی که از این تاریخ به بعد وارد دانشگاه می‌شوند لازم الاجرا است.
- ۳- دانشجویان شاغل به تحصیل می‌توانند بر اساس سقف تعیین شده در برنامه جدید، به تشخیص گروه آموزشی، سه ماهه ذی ربط و بارعایت شرایط زیر فارغ التحصیل شوند:
  - ۳-۱: واحدهای درسی الزامی دوره را اعم از عمومی، پایه، اصلی و تخصصی تا سقف مجاز در برنامه جدید، گذرانده باشند.
  - ۳-۲: برای رشته‌هایی که هنوز برنامه جدید آنها ابلاغ نشده است، سقف واحدها در دوره کارشناسی برای رشته‌های فنی و مهندسی ۱۴۰ واحد و برای سایر رشته‌ها ۱۲۵ واحد و برای دوره کارشناسی ارشد ۲۲ واحد است.
  - ۳-۳: آن دسته از دانشجویانی که در جدول بند ۳-۱ قرار نمی‌گیرند یعنی تعداد واحدهای گذرانده شده آنها کمتر از حد مجاز است، می‌توانند از تکمیل تحصیلی بعد کمبود واحدهای درسی خود را تا سقف تعیین شده برابر برنامه جدید بگذرانند، در این صورت:
    - الف: کلیه واحدهای گذرانده شده قبلی دانشجوی، حتی اگر در برنامه جدید حذف شده باشد، پذیرفته می‌شود.
    - ب: در سببانی که در برنامه جدید با تعداد واحد کمتر یا بیشتر عرضه شده‌اند و دانشجویان در سبب‌ها را قبلاً گذرانده است، بر اساس همان تعداد واحد گذرانده شده از وی پذیرفته می‌شود و نیازی به گذراندن واحدهای اضافی برای آن دروس را ندارد.
    - ج: گذراندن سببانی از برنامه قدیم که در برنامه جدید حذف شده است، برای دانشجویانی که آن دروس را نگذرانده‌اند الزامی نیست.
    - د: برای فراغت از تحصیل در دوره‌های کاردانی، کارشناسی، کارشناسی ناپیوسته و کارشناسی ارشد پیوسته گذراندن کلیه دروس عمومی (مصوب جلسه ۲۸۲ مورخ ۱۳۷۴/۶/۲۰ شورای عالی برنامه ریزی) الزامی است.

مصوب جلسه ۲۹۲ شورای عالی برنامه ریزی، مورخ ۱۳۷۴/۱۱/۲۳ در مورد دستور العمل اجرایی کاهش سقف واحدهای درسی دوره‌های کاردانی، کارشناسی و کارشناسی ارشد صحیح است جهت اجرا ابلاغ شود.

دکتر سید محمد رضا چاشمی کلپایگانی

وزیر فرهنگ و آموزش عالی

رونوشت: معاونت محترم وزارت فرهنگ و آموزش عالی و

معاونت محترم آموزشی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و
رئیس محترم دانشگاه آزاد اسلامی

خواهشمند است دستور فرمائید به واحدهای مجری اصلاح نماید.

سید محمد کاظم نائینی

رئیس هیأت مدیره شورای عالی برنامه ریزی